

Fiatal Szlavisták Budapesti Nemzetközi Konferenciája V.

5th Conference for Young Slavists in Budapest

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Szláv és Balti Filológiai Intézet

Eötvös Loránd University
Faculty of Humanities
Institute of Slavonic and Baltic Philology

Budapest, 2017

Fiatal Szlavisták Budapesti Nemzetközi Konferenciája V.

5th Conference for Young Slavists in Budapest
(held on 23rd April 2015)

Főszerkesztő/ Editor-in-chief:

Dr. Urkom Aleksander

A szerkesztő munkatársai/ Associate editors:

Heffler Tomasz Zoltán

Rágyanszki György

Technikai szerkesztő/ Technical editor:

Heffler Tomasz Zoltán

Bírálok/ Reviewers:

Dr. Bajzek Mária

Banchenko Alekszandra

Dr. Császári Éva

Dr. Dudás Mária

Dr. Dziwońska-Kiss Dorota

Dr. István Anna

Dr. Jakovljević Dragan

Dr. Janiec-Nyitrai Agnieszka

Dr. Kiss Szemán Róbert

Dr. Lebovics Viktória

Dr. Menyhárt Krisztina

Dr. Pálosi Ildikó

Dr. Pátrovics Péter

Dr. Pavičić Mladen

Dr. Urkom Aleksander

Dr. Várnai Dorota

Prof. Dr. Vig István

Felelős kiadó/ Publisher:

Prof. Dr. Lukács István

ISBN 978-963-284-767-2

TARTALOMJEGYZÉK/ CONTENTS

Joanna Brodniewicz	
Niektóre cechy językowe <i>Pamiętnika</i> Faustyna Ciecierskiego	5
Strahinja Bučan	
Arheološki postopci u delima Borislava Pekića	11
Alena Faragulová	
Sociálne štandardy v jazyku a jazykovo-kultúrna inakosť na Slovensku	14
Wadim Filiks	
Тургенев и Белинский в Зальцбрунне	18
Balázs Forgács	
До питання угорського перекладу повісті Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» –релігійні реалії	21
Daria Gaiduk	
Культура, гендер и трансформация в рассказе Виктора Пелевина “Зал поющих карнатид”	25
Anna Gnot	
Láska jako mocenský narativ ve <i>Valdštyňovi a Lukrecii</i> Oty Filipa	29
Tomasz Zoltán Heffler	
Motywy szamanistyczne i dotyczące religii naturalnej w Legendzie o Smoku Wawelskim	32
Ivana Jarić	
The contacts of different religions (Paganism, Christianity, Bogomilism, Islam) in Miodrag Pavlovic’s “The Great Vagrancy“	36
Jana Klingová	
Emocionalita v štruktúre axiologického konceptu mediálnej predpovede počasia a jej jazykové vyjadrenie	44
Alena Klvaňová	
Aleksandrinke – zgodovinski fenomen ženskega izseljevanja	49
Кристина Кржижова	
О некоторых фразеологических кальках из английского языка в компаративном аспекте (на материале русского и чешского языков)	52
Petr Ligocký	
Obraz psa w poezji Kazimierza Ratonia	56
Matej Masaryk	
Periféria a zákulisie videného sveta v poviedkach Janka Alexyho	60
Matúš Mikšík	
Zobrazenie detského sveta v zbierke Daniela Heviera Elektrónkový klaun	64
Jakub Mikulski	
Rosyjscy myśliciele i działacze anarchistyczni oraz Rosja w publikacjach Oficyny Wydawniczej Bractwa Trojka i w artykułach w czasopiśmie „Biuletyn Poznańskiej Biblioteki Anarchistycznej / Przegląd Anarchistyczny”	67
Marek Mikušiak	
Od rodzinnych podobności k prototypowej teorii a späť	71
Timea Nemčeková	
Slovansko-maďarské jazykové kontakty v Slovanskom jazykovom atlase (chov domácich zvierat a hydiny)	75
Hana Odokienko Fodorová	
Realizácie farebnej symboliky v debute Jána Smreka Odsúdený k večitej žízni. Od metodológie k interpretácii	89
Канаме Оканю	
Глаголи осцилације у македонском језику: уводна анализа	94
Žolt Papišta	
Srpski i mađarski prevodni ekvivalenti nemačkih modalnih glagola <i>können</i> i <i>dürfen</i>	99
Krzysztof Popiek	
Образът на българската държава в политическите сатири от края на XIX и началото на XX век. Принос към изследванията	105
Konstantina Puneva	
Наративни техники в немите екранизации на „Възкресение“ на Л. Толстой	109
György Rágyanszki	
Verbalni humor v slovaškem in slovenskem prevodu romana <i>Harmonia Caelestis</i> Pétra Esterházyja	112

Lotti Sándorfi	
Karakteristike znanstvenog funkcionalnog stila u hrvatskim stručnim člancima	116
Olga Saveska	
Uvod u bugarsku avangardu – Manifesti Kirila Krsteva	119
Katarzyna Stępińska	
Kwiaty w językowym obrazie świata	122
Andrzej Strużyna	
Cybertekstowa adaptacja prozy Brunona Schulza. O „Bałwochwale” Mariusza Pisarskiego i Marcina Bylaka	126
Hanna Katarzyna Strużyna	
O relacjach między Europą a Bałkanami w opowiadaniu Milorada Pavicia „ <i>Vedžvudov</i> ” <i>pribor za čaj</i> i filmie Dragana Marinkovicia <i>Vizantijsko plavo</i>	129
Zuzana Šmatláková	
Jozef Mihalkovič: Sedliaci (interpretácia básne)	132
Dominika Tekeliová	
Zájem o ľudovú prózu a zberateľské iniciatívy na Slovensku	136
Александра Томић	
Јединствен свет Басариних раних радова (Приче у нестајању, Кинеско писмо, Феномени)	140
Georgi Velev	
Прабългари в ранносредновековна Западна Европа (Южна Испания и Южна Франция)	147
Urška Vranjek	
Aktualno besedotvorje na primeru kolesarske leksike	150

Georgi Velev

Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary
georgi_velev@ymail.com

Прабългари в ранносредновековна Западна Европа (Южна Испания и Южна Франция)

The current paper focuses on the insufficiently examined problem in both Bulgarian and foreign historiography regarding eventual presence of Proto-bulgarians in territories in present-day Western Europe in the Early Middle Ages. Historical sources make reference to waves of migration of the Proto-bulgarian population to present-day Italy, whose territory has still been regarded as the westernmost point of the so-called Proto-bulgarian migration. Long-known, however overlooked, sources shed light on the previously unexplained issue surrounding the eventual Proto-bulgarian migrations to present-day Southern Spain and Southern France (VI–VII centuries).

Keywords: Proto-bulgarians, Bulgaricus, Bulgaranus, Southern Spain, Southern France, Early Middle Ages

Историята на установилите се в дн. Централна и Западна Европа прабългари привлича вниманието на учените още в първите десетилетия от развитието на модерната българска историография. За съжаление, предвид почти пълното отсъствие на сведения в достигналите до нас извори, в повечето случаи изследователите единствено регистрират откъслечния брой податки, с които разполагаме. Липсата на подробна информация обяснява до голяма степен „отношението“ към проблематиката дори сред най-тесни специалисти, които ѝ отреждат ролята на интересна, но второстепенна тема в своите проучвания. Полулегендарният характер на засвидетелстваните в различни източници събития и не на последно място, тяхната лаконичност стоят в основата на наложилия се научен скептицизъм.

Преобладаващата част от изследвания върху въпроса отдава предпочитание на извори, свързани с историята на ранносредновековна Италия, която и до днес е със статут на „най-западна“, „крайна“ точка от т.нар. прабългарска миграция. Същевременно, няма как да не отбележим, че придобили научна стойност още през XIX в. писмени източници и свидетелства на материалната култура все още не са анализирани в своята цялост.

От известните към настоящия момент данни, особен интерес представляват сведенията, свързани със събития и личности от земите на дн. Южна Испания и Южна Франция. Сред тях можем да причислим надгробния надпис на *Bulgaricus*, произхождащ от територията на древната област Бетика в Южна Испания (Лишев 1954: 358) и датиран към средата или втората половина на VI в. (Медникарова 1992: 190). На територията на дн. Южна Франция, тогава част от испанското Вестготско кралство, се отнася дейността на заемалия длъжността *comes Bulgaranus*, автор на 6, достигнали до нас, писма (Медникарова 1992: 189; Alamo 1938b: 1115–1116). Във връзка със събития от втората половина на VIII в. пък научаваме за *Bulgarius*, който, в качеството си на *comes*, ръководи флотата на Корсика в битка срещу арабите (Лишев 1954: 358).

Сред изказаните от различни изследователи мнения, като най-убедителна можем да определим хипотезата, отнасяща произхода на личните имена *Bulgaricus* и *Bulgaranus* към българския етноним. Опитите за извеждане на етимологията им от латински, от думата *bulga*, не издържат сериозна научна критика. На латински *bulga* означава „кожена торба“, освен това самата дума е с галски, а не латински произход. Една подобна хипотеза предполага и наличието в латински език на суфикси „-gicus“ и „-ganus“, каквито обаче не съществуват, за разлика от добре известните на филолозите „-icus“ и „-anus“, които се обособяват, ако приемем *Bulgar* за общ корен и на двете имена. В този смисъл, предположението за латински/галски произход на личните имена *Bulgaricus* и *Bulgaranus* трябва да бъде отхвърлено като несъстоятелно (Медникарова 1992: 189–190).

В научната литература е застъпено схващането, че и в двата случая става дума за представители на наемни военни отряди, действали в региони от територията на дн. Испания и Франция: ако не самите те, то съдбата на техните предци се интерпретира като такава (Медникарова 1992: 191). Анализирайки накратко както епохата, в която се отнасят живота и дейността на *Bulgaricus* и *Bulgaranus*, така и отделни места в конкретните източници, от които научаваме за тях, с настоящата статия ще направим опит да установим, до каква степен една подобна хипотеза е способна да обясни присъствието на лица от предполагаем

прабългарски произход в географски области, отсъстващи от традиционната карта на прабългарски преселения в Европа.

През 50-те години на VI в. военните формирания на император Юстиниан I (527–565) предприемат офанзива в южните части на Пиренейския полуостров, повод за която предоставя избухналата сред вестготите междуособна война (Thompson 1969: 17). За съжаление, запазените сведения позволяват единствено частична реконструкция на най-важните моменти от историята на тази военна кампания. Изворите, с които разполагаме, навеждат някои изследователи на предположението, че водената от Либерий императорска войска акостира първоначално в Южна Бетика (през юни или юли 552 г.), а едва няколко години по-късно (през март 555 г.) – около Картагена (Thompson 1969: 327). Липсата на подробна информация относно изпратената в крайния Запад кампания затруднява опитите да бъде даден и категоричен отговор на въпроса за „столицата“ на новосформираната имперска провинция. Функциите на такава биха могли да се изпълняват както от Малага, така и от Картагена. Начело на военната и цивилна администрация във върнатите под юрисдикцията на Константинопол земи застава лице, регистрирано в достигналите до нас източници като *Magister Militum Spaniae*. Въпреки че в Испания политиката на Юстиниан постига далеч по-незначителни успехи в сравнение с победите от Северна Африка и Италия, *Magister Militum Spaniae* разполага със същите правомощия като тези на императорските заместници в Африка и Италия (Thompson 1969: 329).

Предвид това, че проведената в дн. Южна Испания експанзия се осъществява именно в средата на VI в., би могло да се предположи, че познатият от надгробния си надпис *Bulgaricus* попада там тъкмо като наемник в императорската армия. Както е добре известно, Империята не успява да отвоюва целия полуостров, а след смъртта на Юстиниан войната с Персия и защитата на балканските провинции получават приоритет в политиката на Константинопол. Разположените в Испания военни части обаче успяват да неутрализират вестготските нападения чак до началото на VII в. (Thompson 1969: 17). Ето защо, не е изключено (макар за това да не разполагаме с каквито и да било сведения) в изпратената срещу вестготите армия да е имало и наемници от прабългарски произход, които, както е известно от изворите, знаем, че участват във военните кампании на императора. Предвид основните цели, заложили в политическата концепция на Юстиниан, Кралството на вестготите по всяка вероятност е трябвало да последва съдбата на Вандалската и Остготската държави (Thompson 1969: 325).

Междусобиците сред вестготите избухват в момент, когато основните сили на Империята са концентрирани в смазване на остготската съпротива в Италия (Thompson 1969: 324). Самият Юстиниан първоначално едва ли възлага големи надежди на изпратената в крайния Запад експедиция. Военачалникът Либерий е личност без особен опит в осъществяването на военни кампании от подобен характер. С името му се среща на проведения през 553 г. в Константинопол Пети Вселенски събор. Някои учени определят като основна цел на офанзивата осигуряването на ограничена подкрепа за въстаналите срещу централната власт вестготи, както и задълбочаване, доколкото е възможно, на противоречията сред представителите на вестготската аристокрация. Контролът на крайбрежието пък е трябвало да послужи като база за една далеч по-мощна кампания, която да постави под съмнение съществуването на Вестготската държава в Испания. По всичко личи, че развоят на провокираната от избухналите сред вестготите междусобици офанзива, поне в началния етап от войната на Пиренейския полуостров, играе второстепенна роля в амбициозните планове на Юстиниан (Thompson 1969: 326), в този смисъл „варварското“ присъствие в армията на Либерий изглежда твърде вероятно. Няма съмнение, че основен приоритет за императора по това време представлява Италия, където е трябвало да останат най-лоялните на Константинопол военни части.

Случаят на известния от писмата си *Bulgaranus*, заемал длъжността *comes*, обаче едва ли би могъл да бъде обяснен с хипотезата за наемник в императорската армия.

Изследователите отнасят приписаната на *Bulgaranus* кореспонденция (или поне на основната част от нея) в периода между 609 и 611 г. Най-рано (към края на 609 г.) се датира изпратеното на Агапий писмо. Адресираното до Сергей писмо се отнася в началото на 610 г., а писмата до неизвестен по име франкски епископ са от 611 г. Смъртта на вестготската кралица пък дава повод за написването на адресирано до крал Гундемар писмо, в което *Bulgaranus* изразява съпричастността си към скръбта на владетеля (Alamo 1938b: 1115–1116).

Политическата картина във Вестготското кралство от началото на VII в. изглежда наистина сложна. От запазилите се писмени сведения знаем, че на 29 декември 602 г. страната отново се превръща в арена на междусобици, оглавени от Витерик, който успява да узурпира кралския престол. Новият владетел осъжда на смърт предшественика си Лиува II, сред чиито привърженици намираме и *Bulgaranus*, който попада в изгнание (Alamo 1938a: 1114–1115; Thompson 1969: 157). Малко преди смъртта си кралят възстановява правата му на *comes* на непознат по име град, разположен в Нарбонска Галия (Thompson 1969: 158), а при

краткотрайното управление на Гундемар (610–612) водените от Vulgaranus вестготи дори се намесват, макар и епизодично, в избухналите сред франкската аристокрация междуособици. Когато научава подробности около ситуацията на намиращите се при франките кралски пратеници Тотилан и Гундримир и опитите за възпрепятстване на тяхната дипломатическа мисия, Vulgaranus предприема военна офанзива, в резултат на която градовете Юбиниан и Корнелиан са върнати под контрола на вестготите (Thompson 1969: 161; Alamo 1938a: 1114–1115).

Във Вестготското кралство удостоиването с ранг на *comes* се смята за кралска привилегия, а длъжността е запазена преимуществено за членове на аристокрацията. Носителите на титлата, от друга страна, разполагат с по-ограничен кръг от правомощия в сравнение с този, който се концентрира в длъжността на отговарящия за отделна област в рамките на Кралството *dux*. От изворите знаем за случаи, в които натовареното с функциите на *dux* лице се излъчва от средите на местното население. Като пример можем да посочим Клавдий, за когото е известно, че се ползва с прерогативите на *dux* в област Лузитания. Заемането на длъжността *comes* от представители на местното население обаче би трябвало да се определи по-скоро като изключение (Thompson 1969: 139–145).

По всяка вероятност авторът на писмата води потеклото си от род, който в продължение на десетилетия се радва на определен социален авторитет сред вестготите, в резултат на което към края на VI и началото на VII в. Vulgaranus вече се ползва със статут на пълноправен член на вестготската аристокрация. Макар по отношение на предшествениците му да не разполагаме с каквито и да било сведения, за тяхното „древно родословие“ косвено ни информира обстоятелството, че Vulgaranus фигурира като собствено име в запазилите се писма. Подобен пример е известен от територията на Италия, където научаваме за „Булгаро, син на Карло“ („*Bulgaro f. Carlo*“), но също и за „българина Гранзолфо“ („*il bulgaro Gransolfo*“). В първия случай се предполага, че става дума за далечен потомък на заселили се в Италия българи: за това свидетелства етнонимът, трансформирал се в антропоним, а във втория, предвид едновременната употреба на етническо и лично име, за лице, недвусмислено разграничаващо произхода си от този на местното население (Петканов 1957: 389).

Пример за трансформирал се в антропоним етноним е и личното име на познатия от надгробния си надпис Vulgaricus. Съдържанието на надписа не ни дава основания да предполагаваме, че лицето, поне към датата на смъртта си, изпълнява функциите на военен наемник. Фигуриращият в надписа израз *famulus dei* („раб Божи“) ясно указва принадлежността на Vulgaricus към християнската общност (Медникарова 1992: 190–191), но което е по-важно: представлява и конкретно сведение за социалния му статус приживе. Известно е, че през Средновековието този израз се използва за обозначаване на лица с духовен сан (устна информация на Н. Шаранков), което ни позволява да отнесем дейността на починалия в средата или втората половина на VI в. Vulgaricus към съвсем различен от службата на военен наемник обществен контекст.

Данните, с които разполагаме към настоящия момент, правят малко вероятна хипотезата Vulgaricus и Vulgaranus да попадат в земите на дн. Южна Испания и Южна Франция като част от наемни военни отряди. Дори едно подобно предположение, отнесено към техните предци, да изглежда обосновано, то в случаите на духовно (Vulgaricus) и светско (Vulgaranus) лице с ранг на *comes*, трудно би могло да се приеме за убедително. В този смисъл, не е изключено да става дума за компактно заселили се групи от прабългарско население като тези в Италия, където водените от Алцек българи се установяват през VII в. Нека не забравяме и това, че Vulgaricus и Vulgaranus „действат“ в отдалечени на стотици километри един от друг региони, което само по себе си също изключва възможността за изолирани случаи на „прабългарско присъствие“ в съответните области.

ЛИТЕРАТУРА:

- Alamo, M. (1938a), BULGAR, I. SA VIE. *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques 10*, cols 1114–1115.
- Alamo, M. (1938b), BULGAR, II. SES ECRITS. *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques 10*, cols 1115–1116.
- Thompson, E. A. (1969), *The Goths in Spain*. Oxford, Clarendon Press.
- Лишев, Страшимир (1954), Прабългарите и българското народностно име в Европа около началото на V в. *Известия на Института за българска история 5*, 351–365.
- Медникарова, Ивета (1992), Комит Булгаран – управител на Галия Нарбонска (610–612 г.). *Известия на Исторически музей – Кюстендил 4*, 189–201.
- Петканов, Иван (1957), Думите *българин* и *славянин* в италиански език. In: Вл. Георгиев (ред.), *Езиковедски изследвания в чест на акад. Ст. Младенов*. София, БАН, 389–392.

Georgi Velev

Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary

georgi_velev@ymail.com

Protobúlgaros en Europa Occidental de la temprana Edad Media (España meridional y Francia meridional)

ABSTRACT: The current paper focuses on the insufficiently examined problem in both Bulgarian and foreign historiography regarding eventual presence of Proto-Bulgarians in territories in present-day Western Europe in the Early Middle Ages. Historical sources make reference to waves of migration of the Proto-Bulgarian population to present-day Italy, whose territory has still been regarded as the westernmost point of the so-called Proto-Bulgarian migration. Long-known, however overlooked, sources shed light on the previously unexplained issue surrounding the eventual Proto-Bulgarian migrations to present-day Southern Spain and Southern France (VI–VII centuries).

Keywords: Proto-Bulgarians, Bulgaricus, Bulgaranus, Southern Spain, Southern France, Early Middle Ages.

La historia de los protobúlgaros establecidos en Europa Central y Europa Occidental de hoy atrae la atención de los científicos desde las primeras decenas de años del desarrollo de la historiografía búlgara moderna. Lamentablemente, tomando en consideración la ausencia casi completa de información en las fuentes que llegaron hasta nosotros, en la mayoría de los casos solo los investigadores registran un número parcial de los extractos de información de los que disponemos. La falta de información detallada explica en gran parte la “actitud” hacia la problemática aun de entre los mejores especialistas que le dan un papel llamativo pero en realidad es un tema secundario en sus investigaciones. El carácter semilegendario de los acontecimientos registrados en diferentes fuentes y, no en el último lugar, su laconicidad están en la base del escepticismo científico ya impuesto.

La mayor parte de investigaciones sobre el asunto da preferencia a unas fuentes relacionadas con la historia de Italia de la temprana Edad Media la que hasta hoy en día sigue considerándose el punto más occidental o final de la así llamada migración protobúlgara. Al mismo tiempo debemos remarcar que tanto las fuentes escritas como también los testimonios de la cultura material, que han obtenido un valor científico durante el s. XIX, todavía no están analizados por completo.

De todos los datos conocidos hasta ahora la información de mayor interés está relacionada con acontecimientos y personas de las tierras de España meridional y Francia meridional de hoy. Entre ellos podemos incluir la lápida de *Bulgaricus* originada de la región antigua de Bética en España meridional (Лишев 1954: 358) y datado a mediados del s. VI o en su segunda mitad (Медникарова 1992: 190). En el territorio de Francia meridional de hoy, en aquel entonces parte del Reino Visigodo español, se traslada la actividad de la persona que ocupaba la posición de *comes*: *Bulgaranus*, autor de 6 cartas que llegaron hasta nosotros (Медникарова 1992: 189; Alamo 1938b: 1115–1116). Con respecto a algunos acontecimientos de la segunda mitad del s. VIII nos enteramos de *Bulgarius*, que desde su posición de *comes*, dirige la flota naval de Córcega en una batalla contra los árabes (Лишев 1954: 358).

Entre todas las opiniones expresadas por diferentes investigadores, podemos definir como la más convincente la hipótesis de las que dirigen el origen de los nombres propios *Bulgaricus* y *Bulgaranus* al etnónimo búlgaro. Los intentos de sacar su etimología del latín, de la palabra *bulga*, no soportan una crítica científica severa. La palabra “*bulga*” en latín significa “bolso de cuero”, además la misma palabra tiene origen gallego y no latino. Una semejante hipótesis supone también la presencia de sufijos como “*-ricus*” y “*-ranus*” en latín que, sin embargo, no existen a diferencia de los sufijos “*-icus*” y “*-anus*” – muy bien conocidos por los filólogos, que se establecen si bien aceptamos *Bulgar* como raíz común de ambos nombres. En este sentido la suposición de origen latín o gallego de los nombres propios *Bulgaricus* y *Bulgaranus* hay que rechazarse por no esencial (Медникарова 1992: 189–190).

En la literatura científica existe la idea de que en ambos casos se trata de representantes de escuadrones militares alquilados que han actuado en distintas regiones de los territorios de España y Francia de hoy: si no de ellos mismos, será éste el destino de sus antepasados que se interpreta como tal (Медникарова 1992: 191). Analizando en breve tanto la época a la que se refieren la vida y la actividad de *Bulgaricus* y *Bulgaranus*, como también lugares separados en las fuentes concretas de información de las que aprendemos de ellos, con el presente artículo intentaremos establecer hasta qué punto una hipótesis semejante es capaz de explicar la presencia de personas de supuesto origen protobúlgaro en zonas geográficas que faltan del mapa tradicional de migraciones protobúlgaras en Europa.

En los años cincuenta del siglo VI las formaciones militares del emperador Justiniano I (527–565) toman una ofensiva en las partes meridionales de la Península de los Pirineos, motivo

por la cual es la guerra de que estalló entre los mismos visigodos (Thompson 1969: 17). Lamentablemente los testimonios guardados permiten solo una reconstrucción parcial de los momentos más importantes de la historia de esa campaña militar. Las fuentes de información, de las que disponemos, llevan a algunos investigadores a la suposición de que el ejército imperial guiado por Liberius atraca primero en Bética meridional (en junio o julio del año 552) y apenas unos años más tarde (en marzo del año 555) en los alrededores de Cartagena (Thompson 1969: 327). La falta de información detallada sobre la campaña enviada al extremo oeste, dificulta los intentos de dar una respuesta definitiva a la pregunta de “la capital” de la provincia imperial recién formada. Las funciones de ésta podrían cumplirse tanto por Málaga como también por Cartagena. En la parte frontal de la administración militar y civil en las tierras devueltas bajo la jurisdicción de Constantinopla se pone una persona registrada en las fuentes llegadas a nosotros como *Magister Militum Spaniae*. A pesar de que la política de Justiniano en Hispania logra unos éxitos no tan importantes en comparación con las glorias de África Septentrional e Italia, *Magister Militum Spaniae* tiene los mismos poderes como los de los vicarios imperiales en África e Italia (Thompson 1969: 329).

Teniendo en cuenta el hecho de que el proceso de expansión hecha en España meridional de hoy se da justamente a mediados del s. VI se podría suponer que el conocido de su lápida *Bulgaricus* se encuentra allí precisamente como mercenario en el ejército imperial. Como bien se sabe el Imperio no logra ganar toda la península, después de la muerte de Justiniano la guerra con Persia y la defensa de las provincias balcánicas toman prioridad en la política de Constantinopla. Las partes militares situadas en Hispania sin embargo logran neutralizar los ataques visigodos hasta a principios del s. VII (Thompson 1969: 17). Por eso cabe suponer (a pesar de que no disponemos de ninguna información del asunto) que en el ejército enviado a pelear contra los visigodos haya habido también mercenarios de origen protobúlgaro que, según lo que se sabe de las fuentes, sabemos que participan en las campañas militares del emperador. Teniendo en cuenta los objetivos principales establecidos en la concepción política de Justiniano, El Reino Visigodo probablemente ha tenido que seguir el destino de los reinos de los vándalos y de los ostrogodos (Thompson 1969: 325).

Los problemas por entre los visigodos surgen en un momento cuando las fuerzas principales del Imperio están concentradas en aplastar la resistencia de los ostrogodos en Italia (Thompson 1969: 324). El mismo Justiniano al inicio a duras penas tendrá grandes esperanzas a la expedición enviada al extremo oeste. El jefe militar Liberius es una persona sin mucha experiencia en la conducción de campañas militares de semejante carácter. Encontramos su

nombre en el Quinto Concilio Ecuménico convocado en Constantinopla en el año 553. Algunos científicos consideran como objetivo principal del ofensivo tanto el proporcionamiento de soporte limitado de los visigodos rebeldes contra el poder central, como también profundización, en la medida de lo posible, de las contradicciones entre los representantes de la aristocracia visigoda. El control del litoral por su parte ha tenido que servir de base para una campaña de gran envergadura que ponga en duda el existir del estado visigodo en Hispania. Según parece, el desarrollo del ofensivo provocado por las discordias entre los visigodos, al menos en la etapa inicial de la guerra de la Península de los Pirineos, tiene un papel secundario en los planes ambiciosos de Justiniano (Thompson 1969: 326), en este sentido la presencia bárbara del ejército de Liberius parece demasiado probable. No cabe duda alguna de que Italia es de prioridad básica para el emperador de esta época, donde han tenido que quedarse las partes militares más leales a Constantinopla.

Sin embargo el caso del famoso de sus cartas *Bulgaranus*, que ocupaba la posición de *comes*, a duras penas podría ser explicado con la hipótesis de mercenario en un ejército imperial.

Los investigadores concluyen que la correspondencia atribuida a *Bulgaranus* (o al menos la parte básica de ella) data del período entre los años 609 y 611. La carta enviada a Agapius se considera la más antigua (que data de los finales del año 609). La carta destinada a Sergius se considera que data del principio del año 610 y las cartas destinadas a un obispo francés con nombre desconocido datan del año 611. La muerte de la reina visigoda da la ocasión de escribir una carta al rey Gundemaro en la cual *Bulgaranus* expresa su empatía hacia la tristeza del rey (Alamo 1938b: 1115–1116).

La imagen política del Reino visigodo al principio del s. VII de verdad parece muy complicada. De la información guardada por escrito sabemos que al 29 de diciembre del año 602 el país vuelve a convertirse en arena de discordias encabezado por Witerico que logra usurpar el trono real. El nuevo gobernador condena a muerte su antecesor Liuva II entre cuyos partidarios encontramos también a *Bulgaranus* que cae en exilio (Alamo 1938a: 1114–1115; Thompson 1969: 157). Poco antes de su muerte el rey restablece sus derechos de *comes* de una ciudad de nombre desconocido establecido en Gallia Narbonense (Thompson 1969: 158) y durante el gobierno breve de Gundemaro (610–612) los visigodos guiados por *Bulgaranus* hasta intervienen, aunque episódicamente, en las discordias de la aristocracia francesa. Al enterarse de los detalles de la situación de los mensajeros reales Totilan y Gundrimir, encontrándose éstos donde los francos, y los intentos de obstruir su misión diplomática,

Bulgaranus emprende un ofensivo militar como resultado de cual las ciudades Jubinian y Cornelian han pasado de nuevo bajo el control de los visigodos (Thompson 1969: 161; Alamo 1938a: 1114–1115).

En el Reino visigodo ganar el rango de *comes* se considera un privilegio real y la posición está reservada predominantemente para los miembros de la aristocracia. Los portadores del título, por otra parte, disponen de un círculo más limitado de poderes en comparación con el que se concentra en la posición del encargado de una región dentro del Reino *dux*. De las fuentes de información sabemos de casos en que la persona que cumple las funciones de *dux* se elige por la capa social respectiva de la gente local. Como ejemplo podemos señalar Claudio de quien se sabe que usa las prerrogativas de *dux* en la región de Lusitania. Ocupar la posición de *comes* por representantes de la población local sin embargo tiene que definirse más bien como una excepción (Thompson 1969: 139–145).

Probablemente el autor de las cartas proviene de una familia que a lo largo de décadas goza de cierta autoridad social entre los visigodos, resultado de lo cual se da a finales del s. VI y al inicio del s. VII cuando *Bulgaranus* tiene el estado de miembro de pleno derecho de la aristocracia visigoda. Aunque con respecto a sus predecesores no disponemos de ninguna información, de su “genealogía antigua” nos informa indirectamente la circunstancia de que *Bulgaranus* figura como un nombre propio en las cartas guardadas. Un ejemplo semejante es conocido del territorio de Italia donde nos enteramos de “Búlgaro, hijo de Carlo” (“*Bulgaro f. Carlo*”) y también del “búlgaro Gransolfo” (“*il bulgaro Gransolfo*”). En el primer caso se supone que se trata de un descendiente lejano de búlgaros establecidos en Italia: de eso testifica el etnónimo transformado en antropónimo y en el segundo, teniendo en cuenta el uso simultáneo del nombre propio y el etnónimo para referirse a una persona que inequívocamente diferencia su origen de él de la población local (Петканов 1957: 389).

Un ejemplo de un etnónimo transformado en antropónimo es también el nombre propio del conocido por su lápida *Bulgaricus*. El contenido de la lápida no nos da la razón de suponer que la persona, al menos hasta la fecha de su muerte, cumple las funciones de mercenario. La expresión que figura en la lápida “*famulus dei*” (“*siervo de Dios*”) señala claramente la pertinencia de *Bulgaricus* a la comunidad cristiana (Медникарова 1992: 190–191) y una cosa más importante: es también un testimonio concreto de su estatus social durante su vida. Se sabe que durante la época de la Edad Media esta expresión se usa para designar personas con un título eclesiástico (según la información oral de N. Sharankov) lo que nos permite llevar la

активност на мртвото *Bulgaricus* во половина или во втората половина на в. VI. во еден контекст целосно различен од услугата на наемник.

Податоците од кои располагаеме денеска прават мало веројатно претпоставката дека *Bulgaricus* и *Bulgaranus* биле во земјите на јужна Европа денеска и јужна Европа денеска како дел од војнички ескадрони наемнички. Иако само една таква претпоставка, која се однесува на нивните предци, може да се оправда во случаите на еден човек црковен (*Bulgaricus*) и светски (*Bulgaranus*) со ранг на *comes* тешко може да се земе за убедливо. Во овој смисла не се исклучува целосно можноста за третирање на некои групни компактни населени протобугарски, како оние кои населуваат Италија, кои се установиле таму каде бугарите водени од Алтсек се установиле во в. VII. Не сме забораваме фактот дека *Bulgaricus* и *Bulgaranus* „дејствуваат“ во некои области кои се на големи растојанија од стотици километри меѓу себе, што по себе исто така исклучува можноста за изолирани случаи на „протобугарски“ во соодветните области.

Библиографија:

Alamo, M. (1938a), BULGAR, I. SA VIE. *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques 10*, cols 1114–1115.

Alamo, M. (1938b), BULGAR, II. SES ECRITS. *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques 10*, cols 1115–1116.

Thompson, E. A. (1969), *The Goths in Spain*. Oxford, Clarendon Press.

Лишев, Страшимир (1954), Прабугарите и бугарското народно име во Европа околу почетокот на V в. *Известия на Института за бугарска историја 5*, 351–365.

Медникарова, Ивета (1992), Комит Бугаран–управител на Галија Нарбонска (610–612 г.). *Известия на Исторически музеј – Кюстендил 4*, 189–201.

Петканов, Иван (1957), Думите бугарин и славјанин во италијански јазик. In: Вл. Георгиев (ред.), *Езиковедски истражувања во чест на акад. Ст. Младенов*. Софија, БАН, 389–392.

